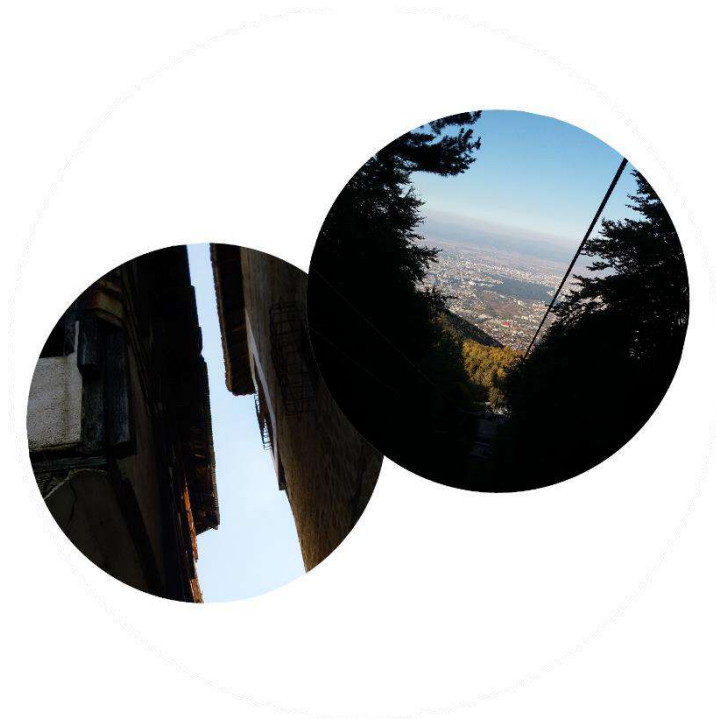

ДЕ Е БЪЛГАРИСТИКАТА?

Снимки: Мария Маринова и Венета Савова
Худ. оформление: Таня Дечева, Николай Генов

ЗА СЛАВЯНСКИЯ СЛОВОРЕД В ДИАХРОНЕН ПЛАН

Надежда Сталянова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

KREJČOVÁ, E. *Slovosledné změny v bulharských a srbských evangelních památkách z 12. a 13. století*. Spisy FF MU, sv. 450. Brno: Masarykova univerzita, 2016, 144 стр., ISBN 978-80-210-8338-7.

Публикацията *Slovosledné změny v bulharských a srbských evangelních památkách z 12. a 13. století* („Промени в словореда в българските и сръбските евангелски паметници от 12-ти и 13-ти век“), излязла в Чехия на края на 2016 година, се занимава с проблематика, която е интересна и важна в областта на старобългаристиката и диахронния поглед върху славянския словоред. Книгата представя една не толкова позната страна на старобългарските (и по-късните среднобългарски) паметници, като регистрира най-ранните индивидуални черти в словореда на българския и сръбския език. Авторката Елена Крейчова насочва своя научен интерес към изследването на промените на словореда в текстовете на среднобългарските паметници от 12-ти и 13-ти век, а именно Добромирово, Банишко, Добрейшово, Кюстендилско и Врачанско евангелие, Григоровичов паримейник, като заедно с тях изследва и друг южнославянски паметник – Мирославово евангелие (паметник, представляващ сръбската редакция на старобългарския език). Авторката сравнява текстовете на отделните евангелски преписи със старогръцкия евангелски текст, а словоредните промени са регистрирани като варианти на старобългарския текст на евангелските стихове, взети от Мариинското четвроевангелие (Codex Marianus). При анализа на отделните евангелски паметници авторката изследва въз основа на какви словоредни принципи е организиран словоредът в паметниците от 12-ти и 13-ти век и дали той се различава от словореда на старобългарските паметници. Елена Крейчова насочва своето внимание към въпроса дали по-новите паметници се отличават с някакви нови езикови черти, дали са налични признаци на проникване на по-прогресивни словоредни модели и дали, от друга страна, се запазват някои по-архаични принципи на организация на словореда. Прегледна и ценна е статистиката, която авторката посочва при всеки тип словоредна трансформация, като примерите са класифицирани според

това, каква словоредна тенденция е най-вероятната причина за регистрираната промяна. Трябва да подчертаем и приноса на авторката при посочването на случаи, при които се регистрира колизия на няколко словоредни принципа, и нейния анализ на това, кой словореден модел вероятно е оказал по-силно влияние върху среднобългарския евангелски текст. Е. Крейчова също така обръща внимание на интересния факт, че някои архаични словоредни модели се срещат в славянските преписи, без да бъдат регистрирани в гръцкия оригинал, и обяснява възможните мотивации за употребите им вместо друг, безпризнаков словореден модел.

Начинът, по който е изследван материалът, представлява подробен анализ и интерпретация през призмата на класическия дескриптивизъм в комбинация със сравнителен и типологичен метод. Самата концепция на книгата и нейната структура е ясна от съдържанието на публикацията, където детайлно е проследено развитието на позициите на отделните взаимно свързани части на изречението. Текстът е разделен на шест глави, които проследяват принципа на регресивно подреждане на частите на изречението (глава 1), тенденцията за контактна последователност на частите на изречението (глава 2), актуалното членение на изречението (глава 3), ритмичните фактори, влияещи върху словоредата (глава 4), стилистичните фактори, влияещи върху словоредата (глава 5), и други словоредни промени (глава 6). В края на своето изследване авторката подробно характеризира всеки от изследваните ръкописи от гледна точка на словоредните трансформации и отклонения от старогръцкия текст.

Публикацията представя ценни факти от научноизследователската област на славянското изречение, и то в диахронен аспект, които могат да бъдат приносни и за по-нататъшни изследвания в сравнителен славянски контекст.